การประยุกต์ใช้หลักการทรงงานข้อที่ 3 : แก้ปัญหาที่จุดเล็ก

Application of Work Principles 3 of King Rama IX : Addressing The Problem at The Small Point

ชัยโรจน์ นพเฉลิมโรจน์
Chairoj Nopchalermroj
บริษัทไฟเบอร์วัน จำกัด (มหาชน)
Fiberone Public Company Limited
Email : win@chairoj.net

Received: March 11, 2024; **Revised:** March 27, 2024; **Accepted:** March 27, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิชาการฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักการทรงงานข้อที่ 3 คือ แก้ปัญหาที่จุดเล็ก ผลการศึกษาพบว่า หลักการทรงงานข้อนี้มีวิธีคิดที่น่าสนใจต่อการนำมาวิเคราะห์ประเมินค่า สู่การประยุกต์ใช้อย่างเป็นขั้นตอน แม้ว่าจะเป็น “จุดเล็ก” แต่เป็น “จุดที่ทรงพลัง” หรืออย่างที่นักยุทธศาสตร์เรียกว่า “จุดคานงัด” เป็นจุดที่ถูกกำหนดอย่างแม่นยำแล้วว่า ถ้าแก้ตรงจุดเล็ก ๆ นี้ได้ ปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจะถูกคลี่คลายลงไปได้อย่างเป็นลูกโซ่ แสดงให้เห็นว่า จุดเล็ก ๆ ที่กล่าวถึงนี้เป็นจุด “ต้นเหตุ” เป็นต้นตอของปัญหาหลาย ๆ อย่างที่เกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของมนุษย์และสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นลูกโซ่ “จุดเล็ก” ในบริบทของการทำงาน คือ ส่วนประกอบของความสำเร็จที่เราวางไว้ แม้ว่าแต่ละองค์ประกอบจะเกิดขึ้นจากจุดเล็ก ๆ ที่เป็นองค์ประกอบย่อยมารวมกัน แต่ทุกองค์ประกอบนั้นล้วนสำคัญในหน้าที่แห่งตน หากองค์ประกอบส่วนใดส่วนหนึ่งเกิดความบกพร่องเสียหายไป ย่อมส่งผลต่อองค์ประกอบอื่น ๆ ตามไปด้วย ดังนั้น จึงควรใส่ใจปัญหาที่จุดเล็กเพื่อให้เกิดความผิดพลาดน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยดำเนินตามวิธีคิดดังต่อไปนี้ 1) วางใจไม่คาดหวัง 2) ถอดส่วนประกอบ และ 3) สำรวจจุดอ่อน

คำสำคัญ : หลักการทรงงาน, แก้ปัญหาที่จุดเล็ก, การประยุกต์ใช้

Abstract

The objective of this academic article is to study the application of the Application of Work Principles 3 of King Rama IX : Addressing The Problem at The Small Point. The study results found that this principle offers an intriguing approach to analyzing, evaluating, and implementing solutions systematically, even though they may seem minor. These small points are considered "points of power" or what strategists refer to as "leverage points." They are precisely defined as points where resolving them could cascade down to unravel various related problems like a chain reaction. This demonstrates that these small points are the "root causes," the origins of many interconnected problems that affect human life and the environment in a chain reaction. In the context of work, these "small points" are the components of success that we have set forth. Although each component arises from small sub-components, each one is crucial in its own right. If any component is defective or damaged, it affects other organizational components as well. This can be achieved by following the following thought processes : 1) Trust without expectations, 2) Dissecting components, and 3) Examining weaknesses.

Keywords : Principles of King Rama IX, Addressing The Problem at The Small Point, Application, Application

บทนำ

หลักการทรงงานข้อที่ 3 คือ แก้ปัญหาที่จุดเล็ก สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร., 2559) ได้ให้คำอธิบายไว้ดังนี้

พระองค์ทรงเปี่ยมไปด้วยพระอัจฉริยภาพในการแก้ไขปัญหา ทรงมองปัญหาในภาพรวม (Macro) ก่อนเสมอ แต่การแก้ปัญหาของพระองค์จะเริ่มจากจุดเล็ก ๆ (Micro) คือ การแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่คนมักจะมองข้าม ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า *“ถ้าปวดหัวก็คิดอะไรไม่ออกเป็นอย่างนั้นต้องแก้ไขการปวดหัวนี้ก่อน... มันไม่ได้เป็นการแก้อาการจริงแต่ต้องแก้ปวดหัวก่อน เพื่อที่จะให้อยู่ในสภาพที่คิดได้... แบบ (Macro) นี้ เขาจะทำแบบรื้อทั้งหมด ฉันไม่เห็นด้วย... อย่างบ้านคนอยู่ เราบอกบ้านนี้มันผุตรงนั้น ผุตรงนี้ ไม่คุ้มที่จะซ่อม ...เอาตกลงรื้อบ้านนี้ ระเบิดเลย เราจะไปอยู่ที่ไหน ไม่มีที่อยู่... วิธีทำต้องค่อย ๆ ทำ จะไประเบิดหมดไม่ได้...”*

หลักการทรงงานข้อนี้มีวิธีคิดที่น่าสนใจต่อการนำมาวิเคราะห์ ประเมินค่า สู่การประยุกต์ใช้อย่างเป็นขั้นตอน (เมธา หริมเทพาธิป, 2559) หลังจากที่ได้ศึกษาหลักการทรงงานข้อที่ 1 คือ การศึกษาอย่างเป็นระบบ (ชัยโรจน์ นพเฉลิมโรจน์, 2567) และหลักการทรงงานข้อที่ 2 คือ ระเบิดจากข้างใน (ชิสา

กันยาวิริยะ, 2565) มาแล้ว ขั้นตอนต่อไปก็คือการหาจุดเล็ก ๆ ที่เป็นจุดสำคัญ หรือจุดคานงัด (leverage point) อันเป็นจุดยุทธศาสตร์ในการแก้ปัญหาและการพัฒนา

การมองภาพใหญ่และแก้ปัญหาที่จุดเล็กจึงหมายถึงการเรียนรู้และเข้าใจปัญหาหรือสถานการณ์ในมุมมองกว้างขึ้น โดยพิจารณาปัจจัยหลายประการที่อาจส่งผลต่อสถานการณ์นั้น ในลักษณะการคิดเชิงระบบ (system thinking) (ฤทัยรัตน์ ชิดมงคล และสมยศ ชิดมงคล, 2560) จากนั้นจึงตัดสินใจดำเนินการแก้ไข ปรับปรุง หรือพัฒนาด้วยวิธีการที่เล็กน้อยแต่มีผลกระทบอย่างมีประสิทธิภาพ การใช้กลยุทธ์นี้ช่วยให้สามารถแก้ปัญหาใหญ่ ๆ หรือพัฒนาสถานการณ์ให้ดีขึ้นได้โดยไม่ต้องใช้ทรัพยากรมากมายหรือเวลานาน การมองภาพใหญ่ช่วยให้เรามองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ ในขณะที่การแก้ปัญหาที่จุดเล็กช่วยให้เราสามารถทำการปรับปรุงได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีผลลัพธ์ที่ดีต่อระบบหรือสถานการณ์ที่เราต้องการปรับปรุง แต่การศึกษาที่ผ่านมา แม้ว่าจะมีการเผยแพร่แนวคิดหลักการทรงงานข้อนี้ร่วมกับหลักการทรงงานข้ออื่น ๆ แต่ก็ยังไม่มีการวิจัยเพื่อให้ทราบถึงแนวทางการนำไปปฏิบัติ ซึ่งน่าสนใจในการนำไปศึกษาตีความเพื่อการประยุกต์ใช้

ดังนั้น ผู้เขียนจึงสนใจศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักการทรงงานข้อที่ 3 : แก้ปัญหาที่จุดเล็ก เพื่อวิเคราะห์แนวคิดและตีความเชิงปรัชญา สร้างความเข้าใจต่อหลักการทรงงานข้อนี้ไปสู่การเสนอเทคนิคการประยุกต์ใช้ต่อไป

วิเคราะห์แนวคิดและตีความเชิงปรัชญา

วิธีคิดของหลักการทรงงานข้อนี้มีทิศทางตรงกันข้ามกับหลักการทรงงานข้อระเบิดจากข้างใน เพราะหลักการทรงงานข้อระเบิดจากข้างในมีทิศทางการมองจากหน่วยเล็กขยายออกไปสู่หน่วยใหญ่ แต่หลักการทรงงานข้อแก้ปัญหาที่จุดเล็ก เป็นการมองจากหน่วยใหญ่ไปสู่หน่วยเล็ก ที่เป็นหน่วยย่อย ๆ ขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่ต้องการเข้าไปแก้ปัญหา แต่เป็นลักษณะของการ “ลดทอน” (วีระ สมบูรณ์ 2547) เพื่อวิเคราะห์เฉพาะจุด ไม่ใช่การ “แยกส่วน” ราวกับว่าจุดเล็ก ๆ หรือหน่วยเล็ก ๆ นี้ไม่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับหน่วยอื่น ๆ ดังนั้น แม้จะเป็นการคิดแก้ปัญหาจากจุดเล็ก แต่ก็ไม่แยกออกจากทัศนะแบบองค์รวม จึงไม่ใช่ทัศนะแบบแยกส่วนที่ให้ความสนใจเฉพาะจุดที่อยากมองเท่านั้น

แม้ว่าหน่วยเล็กจะมีความสัมพันธ์กับหน่วยใหญ่ แต่ไม่ได้หมายความว่า หน่วยเล็กคือความเป็นทั้งหมดของหน่วยใหญ่ อุปมาเหมือนบ้านหลังหนึ่ง ประตูห้องน้ำชำรุด เราคงไม่ทุบบ้านทั้งหลัง เหมือนกับแนวคิด “รื้อถอนนิยม” (deconstructionism) (สุดารัตน์ น้อยแรม, 2567) ที่เคยเกิดขึ้นในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 ที่เน้นการวิพากษ์แบบทำลายโครงสร้าง (ทั้งหมด) โดยไม่เสนอสิ่งใหม่เลย ต่างจากแนวคิดแบบ “รื้อสร้างนิยม” (reconstructionism) (มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน, 2567) ที่ใช้วิจารณญาณในการวิเคราะห์และประเมินค่าก่อนตัดสินใจ โดยเห็นว่า ส่วนใดที่ชำรุดแล้ว ไม่สามารถใช้การได้แล้ว จึงทิ้งแล้วหาสิ่งใหม่มาทดแทน แต่ส่วนใดที่ยังใช้การได้ก็รักษาดูแลและใช้มันต่อไป หากจำเป็นต้องสร้างบ้านใหม่ ก็จะถอดออกมาทีละชิ้น ชิ้นใดใช้ได้ก็เก็บไว้ ชิ้นใดใช้ไม่ได้ก็ทิ้งไป แล้วหาชิ้นใหม่มาทดแทน

ในการคิดสร้างสรรค์หรือการพัฒนานวัตกรรมบางอย่าง นวัตกรรมนั้นก็อาจจะเหมาะกับการแก้ปัญหาที่จุดเล็ก เพราะปัญหาบางอย่างต้องการนวัตกรรมที่เข้าไปแก้เฉพาะจุด อาจเป็นจุดเล็ก ๆ แต่เป็นจุดที่สำคัญมาก

แม้ว่าจะเป็น “จุดเล็ก” แต่เป็น “จุดที่ทรงพลัง” หรืออย่างที่นักยุทธศาสตร์เรียกว่า “จุดคานงัด” เป็นจุดที่ถูกกำหนดอย่างแม่นยำแล้วว่า ถ้าแก้ตรงจุดเล็ก ๆ นี้ได้ ปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจะถูกคลี่คลายลงไปได้อย่างเป็นลูกโซ่ แสดงให้เห็นว่า จุดเล็ก ๆ ที่กล่าวถึงนี้ เป็นจุด “ต้นเหตุ” เป็นต้นตอของปัญหาหลาย ๆ อย่างที่เกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของมนุษย์และสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นลูกโซ่ อาจเรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่า “เกาถูกที่คัน” นวัตกรรมที่สามารถแก้ปัญหาที่ต้นตอได้อย่างแม่นยำและทรงประสิทธิภาพเช่นนี้ย่อมส่งผลให้เกิดนวัตกรรมที่ทรงพลัง สามารถเปลี่ยนโลกทัศน์ ชีวทัศน์ และวิถีชีวิตในแบบเดิม ๆ เข้าสู่กระบวนทรรศน์ที่ล้ำสมัยอย่างที่คนในอดีตเคยประสบพบเจอกันมาแล้ว

การแก้ไขปัญหาใด ๆ ควรมองให้เห็นปัญหาในภาพรวมเสียก่อน แต่เวลาจะแก้ ให้เริ่มต้นแก้จากจุดเล็ก จุดที่หลายคนมักจะมองข้าม เพราะขาดความตระหนักรู้ต่อเหตุปัจจัยที่เกิดขึ้นหลายครั้ง ปัญหาที่เกิดจากจุดเล็ก ๆ นี่แหล่ะที่เป็นไฟไหม้ฟางลุกลามจนใหญ่โต หากแก้ปัญหาตรงจุดที่เป็นรากเหง้านี้ได้ ปัญหาที่แลดูว่ายากและใหญ่อาจจะกลายเป็นเรื่องที่แก้ไขได้ง่ายดายมากขึ้น ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า *"ถ้ามีปัญหา แล้วปวดหัว ก็คิดอะไรไม่ออก ก็ต้องแก้ไขอาการปวดหัวก่อน เพื่อให้อยู่สภาพที่คิดได้"* (สำนักงาน กปร., 2559)

ในเรื่องของการทำงานเพื่อสังคมและประเทศชาติ พระองค์ทรงแนะนำว่า *“ลงมือทำในจุดเล็ก ๆ ก่อน สำเร็จแล้วจึงค่อยขยาย มิใช่สั่งทำพร้อมกันทั่วประเทศ ดูดี แต่ลงทุนสูง ได้ผลน้อย ในที่สุดทุกคนก็จะหมดแรง เพราะมีแต่คนสั่ง คนทำมีอยู่ไม่กี่คน”* (สำนักงาน กปร., 2559) แนวคิดหรือหลักการทรงงานข้อนี้ มีความน่าสนใจที่สมควรนำมาประยุกต์ใช้กับชีวิตการทำงานเป็นอย่างยิ่ง พระองค์ท่านทรงมองปัญหาในภาพรวมก่อนเสมอ แต่การแก้ปัญหาของพระองค์จะเริ่มจากจุดเล็ก ๆ คือ การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่คนมักมองข้าม *“ถ้าปวดหัวคิดอะไรไม่ออก ให้คิดแก้ปวดหัวก่อน”* (สำนักงาน กปร., 2559) เป็นคำพูดที่ฟังดูธรรมดา แต่ลึกซึ้ง คิดใหญ่ทำเล็ก คิดกว้างทำแคบ คิดละเอียดทำหยาบ ลงมือทำในจุดเล็ก ๆ ก่อน สำเร็จแล้วจึงค่อยขยาย มิใช่สั่งทำพร้อมกันทั่วประเทศ ดูดี แต่ลงทุนสูงได้ผลน้อย ในที่สุดทุกคนก็จะหมดแรง เพราะมีแต่คนสั่งคนทำมีอยู่ไม่กี่คน

ตลอดระยะเวลา 70 ปี พระองค์ได้ทรงงานด้วยความละเอียดรอบคอบ เริ่มทรงงานโครงการพัฒนาจากโครงการขนาดเล็ก โดยระมัดระวังไม่ให้ซ้ำซ้อนกับงานพัฒนาของรัฐบาล ไปจนถึงโครงการระดับใหญ่ พระราชกรณียกิจนานัปการ และครอบคลุมการพัฒนาเกือบทุกแขนง ทั้งในด้านการพัฒนาแหล่งน้ำ โครงการทางด้านการเกษตร โครงการทางด้านพลังงาน ฯลฯ นับพันโครงการ

เทคนิคการประยุกต์ใช้

“จุดเล็ก” ในบริบทของการทำงาน คือ ส่วนประกอบของความสำเร็จที่เราวางไว้ แม้ว่าแต่ละองค์ประกอบจะเกิดขึ้นจากจุดเล็ก ๆ ที่เป็นองค์ประกอบย่อยมารวมกัน แต่ทุกองค์ประกอบนั้นล้วนสำคัญ

ในหน้าที่แห่งตน หากองค์ประกอบส่วนใดส่วนหนึ่งเกิดความบกพร่องเสียหายไป ย่อมส่งผลต่อองค์ประกอบอื่น ๆ ตามไปด้วย เช่น หัวใจที่เต้นเร็วขึ้นอันเนื่องมาจากการทำงานทางกาย อาจเกิดขึ้นจากสมรรถนะของกล้ามเนื้อที่มีศักยภาพลดลง ดังนั้น ผู้ที่อ่อนซ้อมต่อการออกกำลังกายกล้ามเนื้อจะไม่แข็งแรง จึงเป็นเหตุให้หัวใจและปอดทำงานหนักขึ้นกว่าปกติ ทำให้หัวใจเต้นเร็วขึ้น และอาจจะส่งผลต่อระบบอื่น ๆ ในร่างกายต่อไป เป็นต้น ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นก็มักมาจากจุดเล็ก ๆ ที่มักถูกปล่อยปละละเลยนั่นเอง

องค์กรก็เหมือนร่างกาย หากอวัยวะส่วนใดขาดความสมดุล อวัยวะส่วนอื่น ๆ ก็จะเข้ามาแบกรับน้ำหนักเพื่อพยุงให้ร่างกายดำรงอยู่ได้ แต่หากปล่อยไปนาน ๆ โดยขาดความใส่ ขาดการแก้ไขให้ดีขึ้น ในระยะยาวนั้น ความสัมพันธ์ในองค์รวมย่อมมีผลกระทบต่อเนื่อง อันเนื่องมาจากความไม่สมดุลของจุดเล็ก ๆ ที่เกิดขึ้นนี้

ดังนั้น จึงควรใส่ใจปัญหาที่จุดเล็กเพื่อให้เกิดความผิดพลาดน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยดำเนินตามวิธีคิดดังต่อไปนี้

เทคนิคการประยุกต์ใช้หลักการทรงงานข้อที่ 3 : แก้ปัญหาที่จุดเล็ก

Application of Work Principles 3 of King Rama IX :
Addressing The Problem atThe Small Point

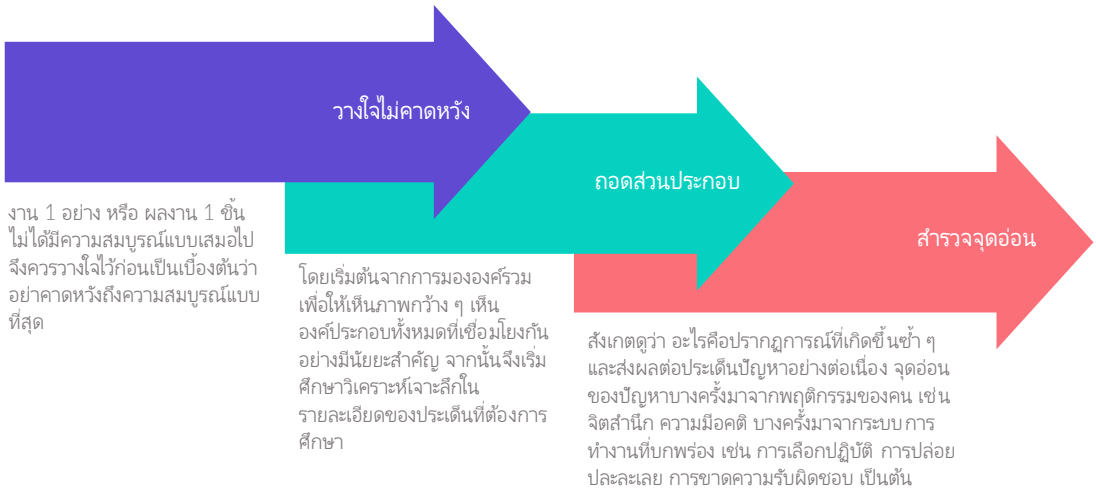

แผนภาพที่ 1 เทคนิคการประยุกต์ใช้หลักการทรงงานข้อที่ 3 : แก้ปัญหาที่จุดเล็ก

1. วางใจไม่คาดหวัง งาน 1 อย่าง หรือ ผลงาน 1 ชิ้น ไม่ได้มีความสมบูรณ์แบบเสมอไป จึงควรวางใจไว้ก่อนเป็นเบื้องต้นว่าอย่าคาดหวังถึงความสมบูรณ์แบบที่สุด ไม่เช่นนั้นจะติดกับดักความสำเร็จหรือความสมบูรณ์แบบจนเกิดความประมาท ไม่แก้ไขปรับปรุงหรือพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น จำเป็นต้องใช้ปัญญาวิเคราะห์กลไก สถานการณ์ วิเคราะห์ดูข้อดี-ข้อด้อย เพื่อลดการขยายความเสียหายโดยไม่จำเป็น บทเรียนจะช่วยให้เรารู้ว่าเรามีจุดบกพร่องตรงไหน อย่างไร สิ่งที่ควรระวังจึงได้แก่ อย่าทำตัวเป็น

“นักหิวโหยความสำเร็จ” จนพลั้งพลาด รีบด่วนสรุปเพื่อตอบสนองตัณหาแห่งตนจนเกิดความประมาท เทคนิคการประยุกต์ใช้ในข้อนี้สอดคล้องกับหลักการไม่ยึดมั่นถือมั่นของพุทธศาสนาและปรัชญาหลังนวยุคสายกลาง ในหลักการของปรัชญาหลังนวยุคสายกลางสอนว่าอย่ายึดมั่นถือมั่นในสิ่งที่เชื่ออยู่ (เมธา หริมเทพาธิป, 2563) จึงต้องเลื่อนกำหนดมาตรการไปเรื่อย ๆ (differing, difference) โดยดูตามเหตุปัจจัยเฉพาะหน้า (กีรติ บุญเจือ, 2545) หรือยึดเหนี่ยว แต่ไม่ยึดติด (กีรติ บุญเจือ, 2560) ส่วนพุทธศาสนาสอนไม่ให้ยึดมั่นถือมั่นในตัณหา เพราะตัณหาเป็นสมุทัย เป็นสิ่งที่ควรละ หากเข้าไปยึดเอาถือเอาหรือเชื่อตามตัณหาก็จะทำให้เกิดทุกข์ได้ และทำให้จิตไม่ตรงต่อธรรมคือความเป็นจริง

2. ถอดส่วนประกอบ โดยเริ่มต้นจากการมององค์รวม เพื่อให้เห็นภาพกว้าง ๆ เห็นองค์ประกอบทั้งหมดที่เชื่อมโยงกันอย่างมีนัยยะสำคัญ จากนั้นจึงเริ่มศึกษาวิเคราะห์เจาะลึกในรายละเอียดของประเด็นที่ต้องการศึกษา โดยศึกษาว่าประเด็นเหล่านั้นก่อให้เกิดปัญหาอะไรบ้าง อะไรคือประเด็นหลัก อะไรคือประเด็นรอง อะไรคือประเด็นร่วมหรือประเด็นเสริม ในประเด็นหลักและประเด็นรองนั้นมีองค์ประกอบย่อย ๆ อะไรบ้างที่เป็นส่วนประกอบของความสำเร็จที่เราวางไว้ ส่วนประเด็นร่วมหรือประเด็นเสริมมีความเชื่อมโยงที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อกันและกันทั้งในด้านบวกและลบในเงื่อนไขใดได้บ้าง เทคนิคการประยุกต์ใช้ในข้อนี้สอดคล้องกับหลักการคิดแบบโยนิโสมนสิการในข้อวิธีคิดแบบแยกส่วนประกอบ (พระครูวิจิตรศาสนการ ละเอียด จงกลนี และประจิตร มหาหิง, 2564) ที่สอนให้คิดแยกแยะองค์ประกอบเป็นส่วน ๆ เป็นองค์ประกอบย่อย แตกประเด็นย่อย ให้เห็นประเด็นต่าง ๆ อย่างชัดเจน

3. สำรวจจุดอ่อน เพื่อปิดช่องว่างของความเสียหายโดยไม่จำเป็น คือ สังเกตดูว่า อะไรคือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นซ้ำ ๆ และส่งผลต่อประเด็นปัญหาอย่างต่อเนื่อง จุดอ่อนของปัญหาบางครั้งมาจากพฤติกรรมของคน เช่น จิตสำนึก ความมีอคติ บางครั้งมาจากระบบการทำงานที่บกพร่อง เช่น การเลือกปฏิบัติ การปล่อยปละละเลย การขาดความรับผิดชอบ เป็นต้น ในเรื่องของนวัตกรรม/เทคโนโลยี ได้แก่ “เงื่อนไข” ที่ทำให้เกิดปัญหาหรืออุปสรรค ซึ่งการจะเห็นจุดอ่อนตรงนี้ได้จะต้องผ่านการเรียนรู้อย่างชำชอง สามารถสำรวจจุดบกพร่อง จุดเล็ก ๆ จุดเปราะบาง จุดรอยต่อ เพื่อปรับปรุงให้เกิดความมั่นคงสมดุล มีมาตรฐาน สิ่งที่จะช่วยให้การสำรวจจุดอ่อนมีประสิทธิภาพมากขึ้นคือการศึกษาอย่างเป็นระบบโดยเน้นศึกษากรณีต่าง ๆ (case study) ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่เราเผชิญให้มากที่สุดเพื่อปิดช่องว่างของความผิดพลาดเสียหายโดยไม่จำเป็น เทคนิคการประยุกต์ใช้ในข้อนี้สอดคล้องกับหลักการคิดแบบโยนิโสมนสิการในพุทธศาสนาที่สอนให้พิจารณาคุณ โทษ และหาทางออกที่เหมาะสม (พระครูสุนทรปริยัติกิจ, 2560)

ในหลายปัญหาที่เกิดขึ้นในโลก รวมถึงปัญหาที่เราเผชิญนั้น ล้วนมีผู้ที่เคยประสบปัญหาแบบเดียวกันมาแล้ว แม้ว่าแต่ละปัญหาจะมีรายละเอียดยิบย่อยที่แตกต่างกันบ้างตามยุคตามสมัย แต่ก็สามารถเป็นบทเรียนที่ให้ข้อคิดและประโยชน์เพื่อปรับประยุกต์ใช้ให้เกิดความเหมาะสมได้ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นเป้าหมาย

ข้อดีของการเรียนรู้ผ่าน “กรณีศึกษา” หรือ “case study” ต่าง ๆ นี้ จะช่วยทำให้เราออกจากเงื่อนไขของตรรกะส่วนตัว เปิดโลกทัศน์ให้กว้างขึ้น ดังคำว่า “หลายหัว ดีกว่าหัวเดียว” ยิ่งทำงานเป็นทีมแก้ปัญหาจุดเล็กอย่างมีส่วนร่วมก็ยิ่งเพิ่มประสิทธิภาพ ทำให้ประหยัดเวลา และเกิดประโยชน์สุขร่วมกันได้ เพราะแต่ละคนล้วนมีข้อมูล ความรู้ และประสบการณ์ที่ต่างกันแต่สามารถเกื้อกูลกันได้ เพียงให้วางใจว่า “อย่าแบ่งแยก แข่งขัน” กันเอง แต่ให้ “แบ่งกลุ่ม ช่วยเหลือกัน” ทุกคนล้วนเป็นจุดเล็ก ๆ แต่เป็นจุดที่ทรงพลังเมื่อเกิดความสามัคคี ร่วมแรงร่วมใจกัน แต่ละคนเป็นเสมือนจิ๊กซอว์แต่ละตัวที่เมื่อประกอบเข้ากันอย่างสมเหตุสมผลย่อมทำให้เห็นภาพของปัญหาและทางออกของปัญหาได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

บทสรุป

จุดเล็ก ๆ หรือรายละเอียดที่เราค้นพบจากการศึกษา “องค์ประกอบย่อย” มานั้น ข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้มานี้ถือเป็นข้อมูลที่ผ่านการวิเคราะห์และสังเคราะห์มาในระดับหนึ่งแล้ว สามารถพัฒนาเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการหรือการวิจัยในองค์กรเพื่อให้เป็นข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ ทั้งยังมีประโยชน์ต่อการนำไปต่อยอดทางความคิดเพื่อสร้างนวัตกรรมในการแก้ปัญหาอื่น ๆ ต่อไปได้ เช่น การวิจัยจุลินทรีย์ที่สามารถย่อยของเสียให้กลายเป็นปุ๋ยที่มีประโยชน์ สร้างแร่ธาตุในดินและน้ำได้ สามารถนำมาคิดต่อยอดเพื่อแก้ปัญหาอื่น ๆ ได้อีก เช่น เมื่อต้องการแก้ปัญหาน้ำเสียก็สามารถนำข้อมูลสายพันธุ์ของจุลินทรีย์ที่ศึกษาไว้แล้วทั่วโลกมาวิจัยต่อว่าจุลินทรีย์สายพันธุ์ใดที่มีประสิทธิภาพในการย่อยสูงสุด สามารถแก้ปัญหาน้ำเน่าเสียได้มากที่สุด ก็อาจจะคัดมาเพียง 4 สายพันธุ์ที่ดีที่สุด แล้วอัดเป็นเม็ด ๆ หรือเป็นลูกบอลจุลินทรีย์ที่มีความเข้มข้นสูงกว่าการหมักจุลินทรีย์ทั่วไป และหากนำไปผสมไว้กับผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น ผงซักฟอก น้ำยาล้างจาน เป็นต้น ก็จะทำให้น้ำที่ใช้จากกิจกรรมดังกล่าวสามารถนำไปบำบัดน้ำเสียต่อได้ เป็นหลักการที่เรียกว่า “ประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด” นั่นเอง

นอกจากนี้ ประโยชน์ที่ได้จากการแก้ปัญหาที่จุดเล็ก ได้แก่

1) ช่วยลดความเสี่ยงในการปฏิบัติงาน และช่วยให้เกิดการตระหนักว่า ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจากการทำงานไม่ว่าจะเป็นความสำเร็จ อุปสรรค ความล้มเหลว ล้วนมีเหตุปัจจัยหลายประการเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งมักเป็นรายละเอียดเล็ก ๆ ที่คนทั่วไปมองข้าม หรือคิดว่าไม่สำคัญจนลืมใส่ใจ

2) ได้มีโอกาสทบทวนรายละเอียดของประเด็นหลักและประเด็นรองในระดับ micro เพื่อให้เห็นประเด็นย่อยของปัญหาว่าคืออะไร ประเด็นย่อยเหล่านั้นมีอยู่กี่ประเด็น มีเหตุปัจจัยอะไรบ้างเป็นองค์ประกอบที่ทำให้การปฏิบัติงานไม่สมบูรณ์ และหลายครั้งที่จุดเล็ก ๆ กลับกลายเป็นเรื่องของใจคน เมื่อใจคนยังมีปัญหา งานที่ทำอยู่ก็ไม่สามารถเดินหน้าไปได้

3) ส่งเสริมให้เกิดการคิดอย่างมีเหตุผล สร้างนิสัยความใส่ใจในรายละเอียด ได้ฝึกและทบทวนการคิดวิเคราะห์ให้ละเอียดถี่ถ้วนยิ่งขึ้น

4) ช่วยลดความเสี่ยงในการรื้อทำลายโครงสร้างงานทั้งหมดโดยไม่จำเป็น ช่วยป้องกันความเสียหายหรือความสิ้นเปลือง ทั้งเวลา ทรัพยากร ความรู้สึก และในมิติอื่น ๆ ที่ไม่ก่อให้เกิดคุ้มค่าต่อการทำลายทิ้ง

บรรณานุกรม

กีรติ บุญเจือ. (2545). *ปรัชญาหลังนวยุค แนวคิดเพื่อการศึกษาแผนใหม่.* กรุงเทพฯ : ดวงกมล.

_____. และคณะ. (2560). “ปรัชญาธรรมาภิบาลที่สนับสนุนพระปฐมบรมราชโองการ”. *รายงานวิจัย.* บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

ชัยโรจน์ นพเฉลิมโรจน์. (2567). การประยุกต์ใช้หลักการทรงงานข้อที่ 1 : ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ. *วารสารสถาบันพอดี, 1*(1), 38-53.

ชิสา กันยาวิริยะ. (2565). ระเบิดจากข้างใน : การศึกษาเชิงวิเคราะห์ วิจักษ์ และวิธาน. *วารสารวิจัยธรรมศึกษา, 5*(2), 250-256.

พระครูวิจิตรศาสนการ ละเอียด จงกลนี และประจิตร มหาหิง. (2564). เทคนิคการบริหารสถานศึกษาตามหลักโยนิโสมนสิการ. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, 6*(1), 638-650.

พระครูสุนทรปริยัติกิจ. (2560). กระบวนการโยนิโสมนสิการกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนายกเทศมนตรีในเขตพื้นที่ภาคตะวันออก. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี, *6*(2), 638-650.

มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน. *ปรัชญาการรื้อสร้างของเดอริดา*. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : https://midnightuniv.tumrai.com/midnightweb/newpage10.html [24 มีนาคม 2567]

เมธา หริมเทพาธิป. (2559). การศึกษาตามหลักปรัชญาหลังนวยุคนิยมสายกลาง : วิเคราะห์จากหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรภูมิพลอดุลเดช. *วารสารศึกษาศาสตร์ มมร, 4*(1), 120-132.

_____. (2563). การจูงใจในแนวทางหลังนวยุค. *วารสารพุทธมัคค์, 5*(1), 99-107.

ฤทัยรัตน์ ชิดมงคล และสมยศ ชิดมงคล. (2560). การคิดเชิงระบบ : ประสบการณ์การสอนเพื่อพัฒนาการคิดเชิงระบบ. วารสารครุศาสตร์, 45(2), 209-223.

วีระ สมบูรณ์. (2547). ข้อพิจารณาบางประการเกี่ยวกับองค์รวมและการลดทอนแยกส่วน. *วารสารสังคมศึกษา, 35*(1), 112-143.

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.). (2559). *หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว.* (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ : สำนักงาน กปร.

สุดารัตน์ น้อยแรม. *ญาณปรัชญาหลังนวยุค.* [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : https://philosophysuansunandha.com/2020/04/21/postmodern-epistemology/ [24 มีนาคม 2567]